

**MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 781.7(478)(043.3)

DRAGOI VASILE

CÂNTECUL PROPRIU-ZIS DIN VALEA NISTRULUI

SPECIALITATEA 653.01. – MUZICOLOGIE

Rezumatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie

CHIȘINĂU, 2022

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Muzicologie, Compoziție și Jazz al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova

Conducător științific:

Bunea Diana, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar

Referenți oficiali:

1. **Ghilaș Victor**, doctor habilitat în studiul artelor, cercetător științific principal, Institutul Patrimoniului Cultural, Chișinău, Republica Moldova
2. **Chițu Ciprian**, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Universitatea de Arte *George Enescu*, Iași, România

Componența Consiliului științific specializat:

1. **Badrajan Svetlana**, președinte, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova
2. **Gîrbu Ecaterina**, secretar științific, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova
3. **Mironenco Elena**, doctor habilitat în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova
4. **Mustea Gheorghe**, academician, profesor universitar, Doctor Honoris Causa, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova
5. **Tcacenco Victoria**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova

Susținerea tezei va avea loc la 24 noiembrie, 2022, ora 15.00, în ședința Consiliului științific specializat D 653.01-22-37 din cadrul AMTAP, abilitat cu dreptul de a organiza susținerea tezelor de doctor în studiul artelor și culturologie (Chișinău, str. Alexei Mateevici, 87).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Națională din Republica Moldova (Chișinău, str. 31 August, 1989, 78A), la Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. A. Mateevici 87), cât și pe site-ul C.N.A.A., cnaa.md

Rezumatul a fost expediat la _____

Secretar științific al Consiliului științific specializat,

Gîrbu Ecaterina, dr., conf.univ. _____

Conducător științific:

Bunea Diana, dr., conf.univ. _____

Autor:

Dragoi Vasile _____

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate în teză. Lirica populară, ce evocă trăirile, emoțiile și gândurile omului, face parte din cele mai răspândite și viabile genuri ale folclorului muzical contemporan, avându-și rădăcinile într-un trecut imemorabil, imprimând și reflectând în conținuturile și structurile sale trăsăturile esențiale ale sufletului poporului. Astăzi, specia lirică de cântec propriu-zis predomină în viața muzicală a Republicii Moldova, manifestând o prezență masivă în sursele media TV, Internet, pe scenele de concert, la festivaluri, concursuri etc.

Totodată, cântecul propriu-zis este una dintre puținele specii lirice ce demonstrează o vivacitate în ce privește manifestarea sa în mediul tradițional, atât prin conservarea unor repertorii vechi, cât și prin procesele complexe ale creării și asimilării unor repertorii noi, ce corespund realităților socioculturale și mai ales trăirilor, sentimentelor, preferințelor și intereselor culturale ale omului contemporan. În acest sens, importanța culturală a cântecului liric în societatea modernă este indiscutabilă, funcționalitatea sa acoperind un larg spectru de manifestări obiective și subiective – de la ponderea tot mai mare în cele mai diverse contexte artistice sociale (concerte, emisiuni etc.) și tradiționale (în special, repertoriul nupțial non-ritual) la intimitatea cadrului liric propriu-zis.

Considerată a fi o specie „tânără” în cadrul sistemului de categorii, genuri și specii folclorice românești, ce cunoaște o înflorire începând cu perioada modernă, acum 200-300 de ani, cântecul propriu-zis deține o mare popularitate în actualitate, iar acesta este unul din primele motive ale adresării noastre la această temă. Iată de ce, o investigație a acestei specii are o importanță majoră în cercetarea etnomuzicologică contemporană, fiind binevenită și de mare actualitate.

O altă cauză care determină actualitatea temei propuse spre cercetare este legată de amploarea tematicilor literare ale cântecului propriu-zis ce însumează un număr considerabil de teme și motive, dar, mai ales, bogăția și varietatea melodică a acestora, diversitatea variantelor și a structurilor sale muzicale care, însă, nu au fost elucidate în cercetări etnomuzicologice la noi în republică. Cu atât mai mult, cântecul propriu-zis din Valea Nistrului nu s-a aflat în vizorul etnomuzicologilor autohtoni. Astfel, actualitatea temei propuse pentru investigație o putem argumenta prin lipsa în etnomuzicologia autohtonă a unui studiu asupra temei anunțate.

Studiul de față este cu atât mai actual și important, cu cât politicile culturale ale Republicii Moldova sunt îndreptate spre salvagardarea patrimoniului cultural imaterial, prin adoptarea Legii nr. 58 din 29.03.2012, privind protejarea acestuia, în concordanță cu Convenția internațională

UNESCO privind salvagardarea patrimoniului cultural imaterial. Astfel, sunt binevenite studiile științifice axate pe identificarea elementelor de patrimoniu cultural intangibil, care își propun demonstrarea valorii culturale și etnice a acestora.

Materialul muzical care a servit drept sursă pentru elaborarea tezei include surse de arhivă, în special din Arhiva de folclor a AMTAP și arhiva autorului, în înregistrări audio. Cele circa 300 de melodii au fost selectate și transcrise de autorul tezei, constituind un obiect de studiu cu valoare de patrimoniu, ce este studiat în premieră. Totodată, în procesul de scriere a tezei, am localizat la Muzeul național al muzicii din Rusia un fond de arhivă important, despre care existau anumite date disparate – este vorba despre fondul cercetătoarei ruse Ecaterina Lebedeva [33], care a colectat folclor muzical în stânga Nistrului, între anii 1922-1935, din care a fost publicată doar o mică parte. În urma unor demersuri, am obținut accesul la fondul de manuscrise rămas nepublicat. Descoperirea acestuia este de o actualitate științifică aparte, întrucât permite compararea, la o distanță de circa 100 de ani, pe mai multe direcții de cercetare – a repertoriilor de cântec din această zonă, a circulației acestora, a variantelor melodice etc.

Am inclus în cadrul cercetării circa 300 de melodii de cântec propriu-zis de pe ambele maluri ale Nistrului, care nu au constituit anterior obiectul unor cercetări etnomuzicologice. Am beneficiat de circa 20 de publicații (culegeri de folclor), apărute pe parcursul ultimului secol, începând cu anii 1930 și până în prezent. Multe dintre acestea conțin bogate materiale folclorice, reprezentative pentru arealul cercetat și ne-au fost de un real folos de asemenea, și în elaborarea conceptului, a scopurilor și obiectivelor tezei de față.

Scopul și obiectivele cercetării. Scopul studiului constă în elaborarea unei viziuni complexe asupra repertoriului de cântec propriu-zis din Valea Nistrului Acest scop a determinat următoarele obiective:

- identificarea și selectarea melodiilor de cântec propriu-zis, din Arhiva de folclor a AMTAP, arhiva personală și alte surse de arhivă; din colecții de folclor;
- transcrierea notografică și introducerea în circuitul științific a repertoriului din zona nistreană selectat pentru cercetare;
- relevarea contribuției personalităților care au colectat și publicat folclor muzical din zona Văii Nistrului și a colecțiilor de folclor, din perspectivă științifică și culturală;
- sistematizarea sub aspect statistic, comparativ, a conținuturilor poetice, a repertoriului cercetat;
- analiza morfologică și trasarea principalelor caracteristici ale melodicii cântecului propriu-zis din Valea Nistrului.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei rezidă în cercetarea în premieră a unor fonduri de arhivă cu valoare de patrimoniu cultural imaterial ce includ circa 600 de melodii de cântec propriu-zis din zona Văii Nistrului. Pentru prima dată, a fost identificat, selectat, transcris, cercetat și caracterizat pe plan muzical-structural repertoriul de cântec propriu-zis din această regiune limitrofă a arealului folcloric românesc. În premieră, autorul a descoperit și a cercetat Fondul de transcrieri muzicale folclorice al E. Lebedeva, aflat la Moscova, considerat a fi pierdut, necunoscut anterior în cercurile științifice din Republica Moldova.

Problema științifică importantă soluționată în teză se referă la elaborarea unei viziuni sintetice asupra unui element important al patrimoniului imaterial din zona nistreană – repertoriul muzical al cântecului propriu-zis – din perspective istorico-geografice, socioculturale și muzical-structurale; la reflectarea principalelor sale trăsături morfologice, fapt ce a determinat înlăturarea lacunelor în cunoașterea și valorificarea acestei specii lirice din zona dată. Totodată, transcrierea acestora materiale, cât și descoperirea unor materiale de arhivă inedite, constituie o contribuție în problema completării repertoriilor de surse folclorice notate, cu noi materiale pentru cercetare.

Baza metodologică și teoretică a tezei se axează pe studii fundamentale în domeniu, structurate pe diferite aspecte ale cercetării științifice. Au fost utilizate atât metode științifice de bază, cât și metode speciale, inerente studiului muzicologic și etnomuzicologic precum cele *dialectică*, *a inducției și deducției*, *analizei și sintezei*, *a sistematizării și clasificării*. De asemenea, remarcăm metodele *sociologiei muzicale*, elaborată de unul din întemeietorii etnomuzicologiei românești, C. Brăiloiu și fondatorul școlii sociologice românești D. Gusti, datorită căreia a fost posibilă caracterizarea contextelor sociale și culturale a circulației sau predominării unor anumite teme, motive, melodii etc.; *istorico-geografică*, unul din instrumentele de studiu ce au stat la baza etnomuzicologiei moderne, ce a permis conturarea unor perspective diacronice și sincronice asupra obiectului cercetării, datorită căreia a fost posibilă delimitarea zonei geografice și a perioadei istorice cercetate; metoda *comparativă*, ce a determinat scoaterea în evidență a elementelor comune și a diferențelor repertoriilor studiate; a *analizei structurale*, ce a condiționat conturarea particularităților structurilor muzicale a cântecului propriu-zis din zona nistreană. Un loc aparte în cercetare îl ocupă metoda *transcrierii folclorice*; de munca de colectare pe teren, ce include metodele *observației directe* și a *investigației indirecte* (utilizarea chestionarelor, a fișelor statistice ș.a.), ce a permis notarea grafică și reconstituirea atât a unor repertorii de arhivă, cât și a materialelor înregistrate de autor în propriile expediții folclorice.

Baza teoretică a tezei o constituie lucrări fundamentale, articole și studii din domeniu, elaborate de cercetători consacrați, reprezentanți ai etnomuzicologiei autohtone, românești și rusești – materiale dedicate problemelor generale ale folclorului, problemelor salvagădării

folclorului, arhivelor de folclor, aspectelor istorice și istoriografice, teoretice și analitice, de transcriere muzicală, ale folclorului în contemporaneitate, dedicate unor personalități sau oameni de știință etc. Deosebit de importante sunt sursele științifice dedicate liricii populare, unor genuri și specii folclorice, în special, un sprijin serios în cercetarea noastră au fost studiile despre cântecul propriu-zis ca specie a liricii populare.

Semnificația teoretică a tezei constă în sintetizarea teoretico-științifică, în baza metodologiilor specifice etnomuzicologiei contemporane, a unor aspecte istorice, socioculturale și muzical-poetice ale cântecului propriu-zis din Valea Nistrului; lărgirea spectrului cunoștințelor științifice asupra unei specii importante a folclorului românesc din zona cercetată. Importanța studiului rezidă și în stabilirea, în baza unui repertoriu colectat și transcris de autor, a unor trăsături structural-muzicale specifice, care deschid posibilitatea desfășurării cercetărilor tipologice, comparative, etc., în domeniul dat.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele cercetării pot servi drept suport pentru studii științifice ulterioare, ca sursă pentru creația componistică și pot fi utilizate în cadrul disciplinelor de *Folclor muzical*, *Canto popular*, *Istoria interpretării vocale* și altele. Lucrarea poate contribui la completarea cunoștințelor referitoare la tezaurul folcloric în general și a cântecului liric nistrean în particular, la valorificarea, în practica artistică a cântăreților de folclor și a colectivelor muzicale, ca sursă de repertoriu muzical, transcris de autor.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice au fost realizate în contextul activităților profesionale didactice-științifice și interpretative ale autorului, la Institutul de Arte din Tiraspol și la AMTAP, cât și prin participarea la conferințe și simpozioane științifice naționale și internaționale organizate în Republica Moldova, România și Belarus, fiind reflectate în 19 publicații.

Aprobarea rezultatelor. Teza a fost elaborată în conformitate cu rigorile planului de doctorat al AMTAP, în cadrul Departamentului Muzicologie, Compoziție și Jazz și a fost discutată la ședința Departamentului și la Seminarul Științific de Profil, fiind recomandată spre susținere. Rezultatele cercetărilor expuse în teză sunt reflectate în 19 publicații la tema tezei, dintre care 9 articole și 10 rezumate, prezentate la conferințe naționale și internaționale.

Volumul și structura tezei: introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 144 de titluri, 141 pagini ale textului de bază, 2 anexe.

Cuvinte-cheie: folclor muzical, cântec propriu-zis, arhivă de folclor, repertoriu, colecție de folclor, cercetare de teren, transcriere, structură poetică, structură sonoră, ritm, arhitectonică, zonă folclorică, Valea Nistrului.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța temei de cercetare, sunt prezentate materialele care au constituit obiectul cercetării, este determinat scopul și obiectivele lucrării, noutatea și originalitatea științifică, baza teoretică și metodologică, este relevată importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, sunt expuse rezultatele aprobării tezei, este redat în mod succint conținutul tezei.

Capitolul 1 este intitulat **Cântecul propriu-zis din Valea Nistrului ca specie lirică distinctă: metodă, cadru temporal și geografic al cercetării** și conține 5 subcapitole. Primul subcapitol, **1.1. Cântecul propriu-zis ca specie lirică în literatura de specialitate contemporană**, este dedicat aspectelor identificării speciei, în baza materialului din zona Văii Nistrului, în sursele bibliografice în care este vizată noțiunea și caracteristicile speciei lirice de cântec propriu-zis; este argumentată baza teoretică a lucrării, prin conturarea trăsăturilor determinante și distinctive ale cântecului propriu-zis, conform unor studii etnomuzicologice fundamentale în domeniu semnate de V. Chiseliță, S. Rădulescu ș.a.

Subcapitolul **1.2. Delimitarea spațiului geografic și a perioadelor temporale ale cercetării** conține argumentarea delimitării spațiului de cercetare și a sintagmei zona Valea Nistrului, în baza unor studii anterioare, semnate de cercetători precum P. Ștefănuță și I. Cocișiu [41; 29], cu prezentarea unui tabel al localităților vizate în cadrul cercetării. De asemenea, sunt delimitate două perioade ale cercetării, în baza colecțiilor de folclor editate pe parcursul a circa 100 de ani – a) anii 1920-1950, a trezirii și dezvoltării interesului pentru colectarea și publicarea folclorului muzical și a începuturilor colectării științifice; și b) începând cu 1958 până în prezent – perioada apariției Arhivelor de folclor din Republica Moldova și a publicării folclorului muzical în baza unor principii științifice.

Subcapitolul **1.3. Perspective metodologice ale cercetării** conține expunerea și argumentarea metodologiilor cercetării de față, elaborată în concordanță cu metodele tradiționale și contemporane de cercetare etnomuzicologică. Totodată, au fost relevate particularitățile și dificultățile de transcriere a înregistrărilor folclorice de arhivă, efectuate de autor; transcrierea etnomuzicologică fiind considerată una din metodele eficiente de conservare a documentelor sonore de arhivă. Realizarea corectă a transcrierii, în corespundere cu realizările științei etnomuzicologice și cu cerințele înaintate, reprezintă o muncă migăloasă, o provocare în acest domeniu.

Subcapitolul **1.4. Tendințe și particularități ale colectării și publicării folclorului muzical pe parcursul secolului XX – începutul secolului XXI** conține rezultatele și concluziile asupra unor analize prealabile a colecțiilor de folclor editate pe parcursul secolului XX și până în

prezent. Perioada dată este delimitată în două etape – 1920-1958 și 1958-prezent, punctul de „cotitură” constituindu-l apariția, în anul 1958, a colecției de folclor a lui L. Axionova [11], însoțită de un studiu științific, ce a marcat începuturile cercetării științifice etnomuzicologice la noi în republică. Au fost evidențiate particularități, abordări, contexte socioculturale în care s-a desfășurat colectarea folclorului, în prima perioadă. Au fost reflectate începuturile colectării științifice organizate a folclorului, în cea de-a doua jumătate a secolului XX, sub auspiciile unor instituții abilitate în domeniu – Conservatorul Moldovenesc de Stat (actualmente AMTAP), Casa Republicană a Creației Populare (actualmente CNCPPCI), Academia de Științe a Moldovei – și abordarea științifică riguroasă a muncii de colectare și transcriere, prin documentare bazată pe anchete și chestionare, transcriere și publicare a colecțiilor, de către folcloriști, etnomuzicologi, compozitori ș.a. Este efectuată o analiză evolutivă a situației în domeniu, în comparație cu perioada anterioară, în baza studiului prealabil al colecțiilor de folclor și al realizărilor în domeniul colectării și salvării folclorului, până în prezent. În **1.5.**, sunt prezentate **concluziile** elaborate în baza capitolului 1:

1. În rezultatul analizei bibliografiei legate de domeniul și problematica de cercetare, a fost conturat tabloul general al situației în domeniul studierii cântecului propriu-zis și s-a constatat că cercetarea etnomuzicologică contemporană oferă un cadru noțional, terminologic și o caracteristică bine determinată a speciei lirice de cântec propriu-zis, în cadrul genului folcloric liric, prin studii fundamentale în domeniu, care au stat la baza cercetării noastre.

2. Determinarea, în baza unor cercetări de referință, a spațiului geografic (Valea Nistrului) și temporal (două perioade istorice) al cercetării oferă un cadru metodologic adecvat cercetării. În acest sens, elaborarea tabelului localităților și a listei sintetice a publicațiilor de folclor sunt instrumente de lucru eficiente, care ne-au permis analiza prealabilă și elucidarea situației științifice și a particularităților de colectare și cercetare a folclorului pe parcursul a circa 100 de ani, determinate de factori istorici și socioculturali obiectivi.

3. În vederea realizării scopurilor tezei, a fost argumentată necesitatea cercetării complexe a repertoriului de cântec propriu-zis din zona Valea Nistrului, din perspectiva unor metode specifice etnomuzicologiei, precum cea *istorico-geografică*, a *sociologiei muzicale*, a *comparației*, a *analizei muzical-structurale* și, nu în ultimul rând, a *transcrierii muzicale* a materialelor de teren și de arhivă.

4. Cercetarea din punctul de vedere al abordărilor științifice a colecțiilor de folclor din cele două perioade delimitate relevă faptul că activitatea de colectare a folclorului pe ambele maluri ale Nistrului a fost destul de fructuoasă, fiind efectuată după rigorile științifice specifice timpului. Și dacă prima perioadă (1920-1958) se deosebește în special prin anvergura activităților de

colectare, o mare parte fiind, din păcate, astăzi, pierdută, apoi în cea de-a doua perioadă, constatăm abordarea științifică riguroasă a muncii de colectare și transcriere, prin documentare bazată pe anchete și chestionare, transcriere și publicare a colecțiilor, de către folcloriști, etnomuzicologi, compozitori etc., în cadrul activității acestora în cadrul universitar (actuala AMTAP), la Academia de Științe, la actualul CNCPPCI. Unul din cele mai palpabile rezultate a fost publicarea colecțiilor de folclor, în care prevalează specia de cântec propriu-zis, inclusiv din Valea Nistrului, aria de cercetare a tezei de față.

Capitolul 2, intitulat Cântecul propriu-zis din Valea Nistrului în publicații de folclor din secolele XX-XXI conține 3 subcapitole. Primul subcapitol, **2.1. Colecții de folclor editate în prima jumătate a secolului XX** este dedicat unei priviri analitice asupra repertoriului de cântec propriu-zis inserat în colecțiile de folclor editate în perioada anilor 1920-1958, multe dintre care constituie rarități bibliografice – V. Korcinski [43], I. Siminel [39] ș.a. De asemenea, sunt prezentate date despre viața și activitatea culegătorilor de folclor din această perioadă – P. Chioru, C. Neniu, E. Lebedeva, I. Siminel, M. Bârcă, este apreciată contribuția lor în dezvoltarea științei etnomuzicologice și folcloristice. Sunt analizate principiile de structurare a publicațiilor, conținutul muzical-poetic al materialelor muzicale, este prezentată sistematizarea poetică a textelor, sunt propuse aprecieri asupra valorii și importanței acestora, din perspectivă contemporană. De asemenea, sunt scoase în evidență cântece cu anumite tematici poetice reprezentative pentru perioada dată, întregul repertoriu fiind analizat și pe plan comparativ, în sensul perpetuării acestuia până în prezent, în baza analizei colecțiilor ulterioare, fiind scoase în evidență mai multe variante ale unora dintre acestea.

Următorul subcapitol, **2.2. Publicații de folclor din cea de-a doua jumătate a secolului XX – secolul XXI** este dedicată analizei colecțiilor și a repertoriului de folclor editat în perioada delimitată, din perspectiva relevării aportului unor importanți promotori ai folclorului, etnomuzicologi, folcloriști și etnologi în colectarea folclorului din zona Văii Nistrului – L. Axionova, G. Ciaicovschi-Mereșanu, E. Junghietu și P. Stoianov, V. Curbet, C. Rusnac, T. Gălușcă și I. Nicola, Gr. Botezatu și T. Colac, D. Blajinu, N. Băieșu ș.a. De asemenea, analiza acestor repertorii a fost efectuată și din perspective comparative, inclusiv cu materialele de arhivă de care am dispus, a sistematizării și transcrierii melodiilor și textelor etc., fiind relevată importanța colectării, transcrierii și publicării folclorului în baza metodologiilor științei etnomuzicologice moderne. A fost efectuată o „inventariere” a localităților din care au fost colectate melodiile și cantitatea acestora, fiind, totodată, analizate tematicile literare, structurările și sistematizările

repertoriilor, este analizat și limbajul muzical al unor melodii, din perspectiva conexiunii dintre conținutul poetic și cel muzical. Subcapitolul **2.3.** conține **Concluziile** la Capitolul 2:

1. S-a constatat, că munca de colectare, transcriere și publicare a folclorului muzical din Valea Nistrului, desfășurată pe parcursul a circa 100 de ani reprezintă o contribuție majoră în vederea conservării și promovării patrimoniului muzical al românilor din această zonă folclorică. Cele circa 20 de colecții, ce includ materiale culese, descifrate, alcătuite de promotori de vază ai culturii naționale, conțin un bogat material muzical care nu a mai fost cercetat în etnomuzicologia autohtonă.

2. Pe plan statistic, am stabilit, că aria localităților din Valea Nistrului, vizate în colecțiile de folclor muzical publicat pe ambele maluri ale râului, în perioada ultimului secol, este destul de largă și include circa 52 de sate și 5 orașe. În total, repertoriul de cântec propriu-zis din Valea Nistrului publicat în culegeri cuprinde circa 300 de melodii de cântece propriu-zise, de pe ambele maluri ale râului și circa 400 de texte.

3. Plasarea obiectului cercetării în diferite contexte socioculturale a permis delimitarea procesului de colectare și studiere a folclorului în două perioade. În prima dintre acestea – anii 1920-1958 – a avut loc colectarea și documentarea folclorului pe teren, selectarea, prezentarea și transcrierea muzicală a melodiilor. Comentariile sau demersurile analitice științifice au fost expuse în prefețele colecțiilor apărute pe malurile drept și stâng al Nistrului, fiind elaborate în condițiile unor abordări metodologice diferite, condiționate atât de contextele socioculturale, cât și de rigorile științei etnomuzicologice, specifice epocii.

4. Am consemnat că în cea de-a doua perioadă delimitată – începând cu anul 1958 și până în prezent – a avut loc stabilirea metodologiilor științifice de colectare și studiere a folclorului muzical, în prim-plan evidențiindu-se contribuția unor personalități marcante ale culturii din Republica Moldova precum L. Axionov, G. Ciaicovschi-Mereșanu, P. Stoianov, V. Curbet, C. Rusnac, T. Gălușcă, D. Blajinu ș.a.

5. Identificarea unui repertoriu nistrean destul de vast inserat în colecțiile de folclor publicate pe parcursul unui secol, a determinat orientarea cercetării de față, sub două aspecte de bază:

- diacronic, comparativ-istoric, cu repertoriul de cântec propriu zis care circulă în actualitate,
- sincron, analitic-structural, ce se referă la conținuturile poetice și structurile limbajului muzical.

Capitolul 3, Cântecele propriu-zis din Valea Nistrului în colecții și arhive, conține 5 subcapitole. Subcapitolul **3.1. Fondul Ecaterina Lebedeva (1922-1935), Muzeul național al muzicii din Rusia** este dedicat descrierii și analizei, pentru prima dată în etnomuzicologia autohtonă, a materialelor din acest fond, descoperite recent de autorul tezei, în urma unor

demersuri la această instituție. Cele peste 30 de manuscrise muzicale notate de E. Lebedeva în anii 1922-1935 în satele din stânga Nistrului constituie o sursă de arhivă extrem de interesantă ce va necesita ulterior un studiu aprofundat. La o primă fază a cercetării acestuia, în compartimentul dat, a fost efectuată o sistematizare generală a tematicii literare a melodiilor; având în vedere că, de fapt, acest fond reprezintă cea mai veche sursă de care am dispus, am prezentat o privire comparativă asupra repertoriului, în comparație cu colecțiile apărute ulterior, constatând că unele melodii s-au perpetuat până astăzi, în mai multe variante. Câteva melodii din aceste manuscrise au fost prezentate în transcriere digitală. Totodată, au fost prezentate anumite date biografice, necunoscute anterior, ale cercetătoarei, cât și însemnări interesante spicuite de pe marginea manuscriselor.

Subcapitolul **3.2. Cântecul propriu-zis din Valea Nistrului în Arhiva de folclor a AMTAP, Chișinău** se referă la analiza materialelor celor 15 expediții folclorice care au avut loc pe parcursul anilor 1970-1989 în satele din zona nistreană. Repertoriul de cântec propriu-zis din Valea Nistrului, păstrat în această arhivă este foarte variat, divers pe plan muzical-poetic, fiind reprezentativ pentru zona dată. Sunt analizate sfera tematică și motivele poetice, este propusă o privire comparată asupra repertoriului, sunt relevate cele mai importante trăsături de gen ș.a. A fost elaborată lista localităților în care au avut loc expedițiile, pe parcursul anilor 1970-1989, au fost identificate 14 grupuri ale tematicii literare a cântecelor, a fost analizat un repertoriu reprezentativ, din perspectiva corelațiilor conținuturilor poetice și a celor muzicale, fiind remarcate și diverse surse ale completării repertoriului de cântec în această perioadă – spre exemplu, din repertoriul unor cântăreți de folclor sau din cel de estradă.

În subcapitolul **3.3. Purtători de folclor și repertoriul de cântec propriu-zis din Valea Nistrului în contemporanitate**, am preconizat descrierea și analiza repertoriului din colecția personală, clasificarea conform criteriului conținutului poetic, prezentarea unor date despre importanți purtători de folclor din zona nistreană, de la care autorul tezei a înregistrat mai multe materiale – printre aceștia menționăm pe Liubovi Prodius, Maria Zbârnea, ansamblurile *Nistreanca* și *Drăgaica* ș.a., aceștia fiind reprezentanți ai tezaurului uman viu ai zonei cercetate, în perioada contemporană. De asemenea, aici sunt analizate pe plan muzical cele mai interesante exemple, fiind consemnate atât variante ale unor melodii de strat vechi, cât și melodii noi, în special, de autor, compuse în manieră populară, de către unii dintre purtătorii de folclor, în prezent, fapt ce denotă viabilitatea acestei specii, care, prin marea varietate și bogăție tematică și muzicală, rămâne a fi actuală și pentru generația contemporană.

În subcapitolul **3.4. Aspecte ale interpretării cântecului propriu-zis din Valea Nistrului** este abordat un aspect special al cântecului propriu-zis, legat de modul de interpretare acestuia „în

tradiția populară „vie”. Astfel, au fost descrise două forme principale de interpretare specifice cântecului nistrean – individual și de grup (la două sau trei voci), au fost scoase în evidență anumite aspecte ale manierelor individuale de cântare, specifice unor sate și zonei vizate – remarcăm aici interpreți, rapsozi talentați, cu voci și timbruri deosebit de bogate, precum Hartina Cristal și Anastasia Andrievschaia din Cosăuți, Soroca, Ecaterina Melenciuc din Delacău, Anenii-Noi, Spiridon Galben și Isac Gordelețchi din Japca, Camneca ș.a. Menționăm, că relevarea acestor aspecte a fost posibilă doar datorită posibilității de a audia materialele cercetate, atât cele din arhiva de folclor a AMTAP, cât și în vie manifestare, pe teren. Au fost analizate versiuni la una, două și trei voci ale unor melodii (*La Nistru, la mărgioară*), în diferite interpretări, fiind prezentate și transcrierile acestora. Subcapitolul **3.5.** conține **Concluziile** la Capitolul 3, pe care le expunem mai jos:

1. Descoperirea unei părți a Fondului de manuscrise de cântece din Valea Nistrului din colecția Ecaterinei Lebedeva, la Muzeul național al muzicii din Rusia – circa 37 de melodii nepublicate – a permis nu doar accesul la cele mai timpurii surse muzicale transcrise în manuscris, din această zonă, datând cu anii 1920, ci și o analiză comparată a repertoriului acestei specii, în această perioadă, prezența, dispariția sau circulația unor variante până la etapa contemporană.

2. Investigarea și selectarea materialelor colectate în zona cercetată, din Arhiva de folclor a AMTAP (cea mai mare din Republica Moldova), a relevat prezența unui bogat și valoros repertoriu de înregistrări audio ale cântecelor propriu-zise (conform estimărilor, mai mult de 1000 de exemplare), din 17 sate de pe ambele maluri ale Nistrului, din perioada anilor 1970-1989. O mare parte a acestor materiale au fost selectate și transcrise de autorul tezei, constituind un material reprezentativ pentru cercetare.

3. Înregistrările din colecția personală a autorului (circa 200 de melodii), efectuate între anii 2010-2021, prezintă interes pentru cercetarea științifică, oferind un tablou real al repertoriului și circulației acestuia, în contemporaneitate.

4. Putem afirma că în Valea Nistrului au existat și există un șir întreg de interpreți, purtători de folclor ce pot fi atribuiți categoriei de „tezaur uman viu”, întrucât dețin un bogat repertoriu de cântec propriu-zis de strat vechi, la care se adaugă și un important strat nou – modern, contemporan.

5. Analiza comparată a repertoriilor din arhive și din colecții a relevat prezența unor procese specifice și intrinseci funcționării folclorului în colectivitățile tradiționale precum preluarea, perpetuarea (în repertoriile contemporane) a unor cântece din stratul vechi, cunoscute după colecțiile de folclor; re-interpretarea și adaptarea unor melodii de largă circulație în arealul românesc, inclusiv a unor cântece din repertoriul cântăreților consacrați de muzică populară din

Republica Moldova și din întreg spațiul românesc, la repertoriile locale, crearea și circulația unor numeroase și/sau noi variante etc.

Capitolul 4, intitulat **Particularități structurale ale cântecului propriu-zis din Valea Nistrului**, conține 6 subcapitole. Primul dintre acestea, **4.1. Motive și teme literare specifice**, este dedicat analizei conținutului versurilor cântecelor propriu-zise din spațiul nistrean și sistematizării după criteriul tematic al acestora. Sunt relevate, ca cele mai răspândite teme: Nistrul, înstrăinarea și jalea războiului, dorul și dragostea, tematica de glumă și de pahar, cea inspirată din realitatea sovietică. Fiecărui dintre aceste „grupuri tematice” poate cuprinde cele mai diverse aspecte ale temei „centrale”, ca niște „fațete” ale înstrăinării, dragostei, naturii etc. Un loc aparte în tematica poetică a cântecelor cercetate îl ocupă tema deportărilor. Fiecare dintre aceste repere tematice este exemplificat prin texte selectate din materialele cercetate.

Subcapitolul **4.2. Particularități ale versului popular cântat**, este dedicat analizei structurilor versificației – tiparele metrice, rima, refrenul, elemente ce apar în timpul cântării ș.a., cu exemplificări din materialul de arhivă și colecțiile cercetate. Tiparul metric predominant al versului este octosilabic, acatalectic sau catalectic, cu sau fără refren. Am urmărit și anumite elemente ale versificației cântecelor din stratul nou, în care tiparul versului apare ca fiind modificat – lărgit, comprimat, combinat. O atenție deosebită a fost acordată refrenelor, care, au un rol important în structura poetico-muzicală a cântecului din Valea Nistrului. În general, s-a constatat că pentru textele melodiilor din zona dată sunt specifice trăsăturile principale ale versificației românești – atât tiparul metric, fracționarea, specificul rimei (predomină rima succesivă), cât și numeroase elemente lexicale ce apar în timpul cântării.

În subcapitolul **4.3. Trăsături ale structurii melodice**, este caracterizat aspectul melodic al cântecelor nistrene, ca element integrat cântecului liric și rezultat al caracterului sincretic al creației populare. A fost relevată o diversă și bogată paletă a sistemelor sonore, a raporturilor și combinărilor de intervale, ambitusului, al semicadențelor și cadențelor finale, a ornamentelor încadrate în linia melodică ș.a, toate fiind îndreptate spre redarea unui anumit conținut poetic. Au fost determinate 3 grupuri, ce reprezintă 3 straturi în evoluția acestei specii lirice: 1) stratul vechi și premodern, 2) melodii noi din mediul țăranesc, 3) melodii contemporane de proveniență urbană (de autor sau preluate din repertoriul unor cântăreți consacrați).

Subcapitolul **4.4. Structuri ritmice caracteristice** conține analiza elementului ritmic și a particularităților sale, în cântecele propriu-zise din zona cercetată. S-a constatat prezența particularităților următoarelor sisteme ritmice: giusto-silabic, parlando-rubato, aksak și divizionar, au fost identificate și analizate mai multe formule ritmice specifice fiecărui sistem. De asemenea,

s-au observat și procese de alternanță sau combinare dintre sisteme (spre exemplu, giusto-silabic cu divizionarul sau parlando cu giusto) sau prevalarea unora dintre acestea. Exemplele muzicale prezentate vin să confirme concluziile înaintate.

În următorul subcapitol, **4.5. Organizarea arhitectonică**, se relevă, din perspectiva sincretismului poetico-muzical al speciei, structura formei cântecelor din Valea Nistrului, ce prezintă o mare diversitate, acoperind practic toate tipurile arhitectonice specifice acestora – strofele de tip primar, binar, ternar și cuaternar, fiecare având o anumită pondere în melodiile de strat vechi și nou, contemporan. În condițiile unor legături strânse, sincretice, reciproce și creative ale celor două componente ale cântecului liric: melodia și textul poetic, rezultă o multitudine de construcții arhitectonice viabile, care pot fi modificate, adaptate și particularităților interpretative, stării emoționale de moment a interpretului. Sunt prezentate scheme ale diferitor tipuri de strofie, în mai multe exemple muzicale analizate. **Concluziile** din subcapitolul **4.6.** sunt întemeiate pe cercetările expuse în capitolul 4:

1. Temele și subiectele abordate în cântecul liric din Valea Nistrului acoperă întreg spectrul caracteristic cântecului liric românesc cu o mare diversitate de combinații ale acestora. Totodată, evenimentele social-politice, care au marcat viața moldovenilor din arealul studiat au determinat tratarea unor idei și subiecte specifice, cu o oscilare emoțional-artistică de la cele de glumă, optimism spre tristețe, jale, tragism. Ne referim la temele inspirate din realitatea regimului comunist, vieții socialiste, războiului, deportării.

2. În urma analizei morfologice a textelor poetice cântate, am stabilit că acestea denotă elemente specifice versului popular cântat, utilizate creativ de interpreți, în diferite variante ale uneia și aceleiași creații. Totodată, remarcăm importanța refrenului ca element structural și ideatic, care variază de la cel de tip ornamental, până la concret tematic.

3. Am constatat, că în ce privește felul de aplicare a textului, materialele studiate conțin melodii: 1) silabice; 2) cantabile: a) fără, sau cu ornamente modeste; b) desfășurate cu ornamentare. De asemenea, după stratul cărui aparțin, am identificat prezența: a) melodiilor din stratul vechi și premodern, b) melodiilor noi din mediul țăranesc și c) melodiilor contemporane de proveniență urbană, fie de autor, fie de tradiție orală.

4. Am scos în evidență, în cântecul propriu-zis nistrean, o mare varietate a sistemelor sonore – de la premodale la tonale. În mod special se remarcă prezența sistemului pentatonic, în special a celui de mod IV, iar cadențele cele mai frecvente sunt de tip eolic sau frigid.

5. Am relevat mai multe particularități ritmice ale cântecului propriu-zis din Valea Nistrului, multe dintre care au apărut în rezultatul influenței mass media, a execuției cu sau fără

acompaniament instrumental, a evoluției modului de gândire și percepție a interpretului, care a tins întotdeauna spre îmbogățirea paletelor expresive, a interferențelor culturale specifice zonei:

- prezența unor elemente ritmice, caracteristice sistemelor ritmice specifice folclorului muzical: giusto-silabic, parlando-rubato și aksak;
- insistența sistemului ritmic divizionar în cântecele din stratul premodern și prevalarea acestuia în cântecele din stratul nou;
- îmbinarea și influența reciprocă dintre diferite elemente ritmice, specifice anumitor sisteme ritmice;
- combinațiile ritmice frecvent întâlnite sunt giusto-silabic, divizionar; parlando-giusto.

6. Am constatat prezența arhitectonicii specifice melodiilor folclorice vocale precum: strofa primară, binară, ternară și cuaternară cu sau fără refren. Cel mai des întâlnim tipul binar și ternar, cu multiple variante, pe care le descoperim atât în cântecele din stratul premodern, cât și în cele din stratul nou, contemporan. Forma de catren cu sau fără refren este specifică cântecelor din stratul nou.

7. Un factor important ce a determinat procesele de constituire și dezvoltare ale arhitectonicii melodiilor analizate este raportul tradiție-inovație (în textul poetic, cât și în melodie), spre exemplu, adaptarea sau încadrarea diferitor tipuri de refrene unor construcții muzical-poetice vechi în cântecele din stratul premodern; a unor texte noi, care nu respectă principiile structurale ale versului tradițional cântat, la melodii vechi.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată este dedicată speciei lirice de cântec propriu-zis din zona Valea Nistrului și unui șir de probleme actuale ale științei etnomuzicologice contemporane, determinate atât de importanța culturală a acestei specii lirice, cât și de lipsa unor studii de specialitate ce ar propune valorificarea științifică a acesteia. Studiul de față este realizat în baza propriilor investigații de teren și a materialelor de arhivă.

Considerăm că obiectivele propuse în teză au fost realizate, astfel, **rezultatul obținut, care contribuie la soluționarea problemei științifice importante** constă în elaborarea unui tablou sintetic asupra unui element important al patrimoniului imaterial din spațiul nistrean – repertoriul muzical al cântecului propriu-zis. Investigațiile efectuate, în contextul perspectivelor de cercetare propuse – istorico-geografice, socioculturale și analitice, au demonstrat valoarea de patrimoniu a speciei date și au contribuit la relevarea principalelor trăsături morfologice ale cântecului propriu-zis nistrean. Astfel, a devenit posibilă înlăturarea lacunelor în cunoașterea și valorificarea acestei specii lirice din zona dată. Totodată, transcrierea unor materiale din arhiva AMTAP și descoperirea

unor surse de arhivă inedite, aflate peste hotare, constituie o contribuție în soluționarea problemei completării surselor folclorice notate cu noi materiale pentru cercetare. Concluziile generale ce rezidă din teză, sunt următoarele:

1. Identificarea, selectarea și transcrierea unui repertoriu reprezentativ de cântec propriu-zis din de pe ambele maluri ale Nistrului, din Arhiva de Folclor a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plasice și din colecția personală a autorului, în urma mai multor investigații de teren pe parcursul mai multor ani, a condiționat, pe de o parte, introducerea acestora în circuitul științific iar, pe de altă parte, caracterizarea sa muzicală, din perspective socioculturale diacronică și sincronă, în baza unor metodologii științifice fundamentale în domeniul etnomuzicologiei, și crearea unei viziuni complexe asupra acestei specii a folclorice a liricii nistrene.

2. Documentarea de teren efectuată conform metodele de cercetare etnomuzicologică contemporană, indispensabilă oricărui demers analitic-teoretic din domeniul dat, reprezintă o contribuție în ce privește continuarea acestui tip de activități – susținute de către importanți culegători de folclor, folcloriști, etnomuzicologi și cercetători – ce s-a desfășurat în zona delimitată pe parcursul a circa 100 de ani. În acest sens, descoperirea, în procesul cercetării, a Fondului de manuscrise muzicale al Ecaterinei Lebedeva, necercetat și nepublicat până în prezent, păstrat în arhivele Muzeului național al muzicii din Rusia, reprezintă o sursă de arhivă extrem de importantă, ce necesită studii ulterioare aprofundate. În perioada anilor 1922-1935, cercetătoarea a efectuat mai multe expediții folclorice în stânga Nistrului, însă din totalul de peste 100 de melodii colectate a publicat doar 25. Mai multe manuscrise din acest fond sunt marcate cu creionul roșu al cenzurii timpului. Privirea analitică comparată, propusă de autor în teză, asupra colecției E. Lebedeva descoperite recent, denotă diversitatea tematică și poetico-muzicală a repertoriului de cântec propriu-zis și caracterul reprezentativ al acestuia pentru zona cercetată.

În aceeași ordine de idei, în cadrul investigațiilor de teren în Valea Nistrului au fost identificați un șir întreg de purtători de folclor ce pot fi numiți „tezaur uman viu”, care astăzi păstrează și promovează un bogat repertoriu folcloric din această zonă. Totodată, și în procesul de selectare a melodiilor din Arhiva de folclor a AMTAP, au fost descoperiți numeroși informatori reprezentativi pentru spațiul folcloric vizat, prin varietatea repertoriului și specificitatea manierei de interpretare.

3. Perspectiva diacronică comparată și sincronă structurală a obiectului de studiu al tezei – cântecul propriu-zis din Valea Nistrului – a determinat delimitarea investigației pe plan temporal (în două perioade) și geografic (malurile drept și stâng ale râului Nistru, care formează un spațiu folcloric distinct – Valea Nistrului). Datorită acestei abordări metodologice, au fost relevate

particularitățile colectării, transcrierii, publicării și studierii acestei specii lirice pe parcursul a circa 100 de ani (începându cu anii 1920 și până în prezent). Totodată, au fost scoase în evidență procese folclorice legate de circulația și structura tematică a repertoriilor, perpetuarea sau apariția unor variante noi ale melodiilor de strat vechi, preluarea și adaptarea unor cântece din repertoriul interpreților de folclor contemporani – procese specifice fenomenelor folclorice, ce demonstrează vitalitatea și vigurozitatea speciei lirice de cântec propriu-zis în zona cercetată. În perioada contemporană se remarcă circulația destul de intensă, în zona dată, a unui repertoriu cunoscut în spațiul românesc în general, inclusiv a unor melodii de autor/din repertoriul școlar/coral, ce au fost supuse unui proces de folclorizare – fenomen datorat, cel mai probabil, accesibilității la tehnologiile de informare modernă.

4. Limbajul muzical al cântecului propriu-zis din Valea Nistrului denotă o mare diversitate a variantelor melodice, circulația unor texte pe diverse variante ale unor melodii (fapt demonstrat inclusiv și pe plan diacronic, prin exemple din colecțiile de folclor analizate). Pe plan structural muzical (versificație, sisteme ritmice, sisteme sonore, arhitectonică) a fost relevată prezența unor trăsături specifice acestuia:

- texte poetice cu elemente specifice versului românesc popular cântat; tipar octosilabic; importanța refrenului ca element structural și ideatic;
- două tipuri de melodii, sistematizate după criteriul relației vers-melodie: 1) silabice; 2) cantabile: a) cu sau fără ornamente; b) desfășurate cu ornamentare (doinite);
- trei tipuri „istorice” de melodii, sistematizate după criteriul evoluției limbajului muzical în diverse contexte socioculturale: a) melodii din stratul vechi și premodern, b) melodii noi din mediul țăranesc și c) melodii contemporane de proveniență urbană;
- sisteme ritmice specifice folclorului muzical, în special structuri giusto-silabice, parlando-rubato și aksak, în melodiile de strat vechi; predominarea sistemului ritmic divizionar (în cântecele din stratul premodern și, într-o măsură mai mare, în cântecele din stratul nou); îmbinarea unor elemente specifice anumitor sisteme ritmice, cele mai frecvente fiind formulele de giusto-silabic și divizionar și giusto-silabic cu parlando-rubato;
- sisteme sonore de mare varietate (de la premodale la tonale ș.a.); importanța sistemului pentatonic ca substrat sonor (în special pentatonicul de mod IV); frecvența cadențelor de tip eolic sau frigic;
- arhitectonică specifică folclorului vocal: strofa primară, binară, ternară și pătrată, cu sau fără refren, cu predominarea tipurilor binar și ternar, în variante multiple.

5. Rezultatele cercetării de față reprezintă o contribuție în domeniul salvagădării patrimoniului cultural imaterial din Republica Moldova. În acest sens, a fost identificat și studiat

un element important al patrimoniului cultural intangibil – cântecul propriu-zis din Valea Nistrului, fiind demonstrată valoarea sa culturală, istorică, importanța sa în contextul sociocultural contemporan. În același timp, relevarea specificității repertoriului și a structurilor muzicale ale speciei demonstrează puternica sa viabilitate, în cadrul unor procese firești de circulație, conservare și dezvoltare a limbajului muzical, specifice fenomenelor folclorice. Astfel, cântecul propriu-zis din Valea Nistrului reprezintă un element determinant în aprecierea specificului folcloric al zonei date în cadrul spațiului folcloric pruto-nistrean și al celui românesc în general, iar cercetarea se înscrie în direcțiile contemporane de dezvoltare socioculturală a țării, legate de conservarea și promovarea patrimoniului imaterial muzical.

Rezultatele cercetării au determinat formularea următoarelor **recomandări**:

1. A completa repertoriul de cântec propriu-zis din alte localități decât cele vizate în teză, inclusiv a înregistra folclorul etniilor conlocuitoare, prin investigații de teren în zona cercetată, cu implementarea metodologiilor științifice contemporane.
2. A elabora studii etnomuzicologice dedicate cântecului propriu-zis din Valea Nistrului, pe mai multe direcții de cercetare: tipologie muzicală; folclor comparat; limbaj muzical și manieră de interpretare; abordarea din perspectiva interinfluențelor cu folclorul etniilor conlocuitoare; studii comparate legate de specificitatea și tangențele cântecului propriu-zis cu alte specii din cadrul genului liric, etc.
3. A dezvolta aspecte științifice ce țin de domeniul teoriei artei interpretative vocale populare: particularități și maniere specifice de interpretare, stiluri vocale locale și zonale; aspecte comparative, inclusiv dintre melodiile vocale și instrumentale, din perspectiva tangențelor și interinfluențelor cu folclorul etniilor conlocuitoare, etc.
4. A realiza studii interdisciplinare în domenii conexe etnomuzicologiei, precum sociologia, psihologia; lingvistica și dialectologia, istoriografia ș.a.
5. A iniția un demers, din partea cercetătorilor și a factorilor de decizie în domeniul culturii, pentru identificarea și salvagardarea unor importante materiale colectate pe teren și transcrise în perioada interbelică pe ambele maluri nistrene (dacă e să luăm în considerare datele aduse de cercetători, acestea ar însuma în total circa 2500 de creații) care așa și nu au văzut lumina tiparului, unele fiind, probabil, pierdute sau securizate excesiv.
6. A reedita, în vederea conservării și diseminării, colecțiile de folclor ce au devenit astăzi rarități bibliografice, unele din ele aflându-se într-un singur exemplar sau în număr foarte limitat de exemplare, în săli de lectură sau în colecții private, fiind, practic, inaccesibile pentru publicul larg. Reactualizarea editorială a acestora va contribui la prezervarea, promovarea, diseminarea

și re-includerea în circuitul folcloric și științific a acestui valoros patrimoniu folcloric în actualitate.

7. A valorifica materialele transcrise de autor, prin includerea acestora în cercetări științifice ulterioare, în repertoriile cântăreților de folclor, ca sursă de inspirație pentru compozitori de muzică academică, de estradă și jazz;
8. A promova manierele vocale de interpretare specifice zonei date, în cadrul disciplinei *Canto popular* la AMTAP și în alte instituții muzicale; a utiliza materialele cercetării în cadrul cursurilor didactice de *Folclor muzical*, *Canto popular*, *Istoria muzicii naționale*, *Istoria artei interpretative folclorice vocale* ș.a.
9. A include materialele tezei în cadrul unor proiecte naționale și internaționale legate de salvagardarea patrimoniului cultural imaterial.

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE DE AUTOR LA TEMA TEZEI

1. **DRAGOI, V.** Ansamblul etnofolcloric Drăgaica din orașul Slobozia – promotor al folclorului românesc din stânga Nistrului. In: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, nr. 2(39), Chișinău: Valinex, 2021, pp. 110-114. ISSN 2345-1408.
2. **DRAGOI, V.** Cântecele propriu-zis din Valea Nistrului în culegerile de folclor din secolul XX (în baza colecției *Doine, cântece, jocuri* de Gleb Ciaicovschi-Mereșanu). In: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, nr. 2(37), Chișinău: Valinex, 2020, pp.118-122. ISSN 2345-1408.
3. **DRAGOI, V.** Cântecele lirice din stânga Nistrului în culegeri de folclor. In: *Folclor și postfolclor în contemporaneitate*, Conferință științifică internațională, Rezumatele lucrărilor. Chișinău: Valinex, 2014, pp. 32-33. ISBN 978-9975-9617-3-8.
4. **DRAGOI, V.** Culegători ai cântecului popular din Transnistria în perioada interbelică. In: *Patrimoniul muzical din Republica Moldova (folclor și creație componistică) în contemporaneitate. Conferința Științifică Internațională. Chișinău, 23 iunie 2015*. Chișinău: Valinex, 2015, pp. 35-36, ISBN 978-9975-6917-6-9
5. Драгой, В., Фольклорный репертуар сборников Корчинского (1937) и Гершфельда (1940): современный ракурс. In: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, Nr.1 (34), 2019. Chișinău: Valinex, 2019, pp.105-108. 0,27 c.a. ISSN 2345-1408. Categoria C.
6. **DRAGOI, V.** Purtători de folclor din satele transnistrene: repertoriul de cântec propriu-zis (în baza propriilor investigații pe teren). In: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, nr. 1(38), Chișinău, Valinex, 2021, pp.111-115. ISSN 2345-1408.
7. **DRAGOI, V.** Tendințe și particularități ale colectării și publicării folclorului muzical din satele nistrene pe parcursul secolului XX – începutul secolului XXI. In: *Revista Akademos 1/2022*, Chișinău, 2022, pp.101-106. ISSN 1857-0461.
8. BUNEA, D., **DRAGOI, V.** Valențe poetice și muzicale în cântecele propriu-zis din Valea Nistrului (în baza înregistrărilor din Arhiva de Folclor a AMTAP din Chișinău și a propriilor investigații pe teren). In: *Congresul internațional de muzicologie, ediția a 4-a, 26-28 octombrie 2018*, Timișoara: Eurostampa, 2018. pp. 102-107. ISSN 2285-6269; ISSN-L 2285-6269.

9. БУНЯ, Д., ДРАГОЙ, В., Песенный репертуар левобережья Днестра в сборниках фольклора 30-х–40-х годов: современный ракурс. В: *Зборнік дакладаў і тэзісаў Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Традыцыі і сучасны стан культуры і мастацтваў»*, Мінск, Беларусь, 7-8 верасня 2017 года, г. Мінск: Права і эканоміка, 2018, pp. 479-481. ISBN 978-985-552-782-5.

BIBLIOGRAFIE

10. *Arta muzicală din Republica Moldova. Istorie și modernitate*. Chișinău: Grafema Libris, 2009. 952 p. ISBN 9789975520461.
11. AXIONOVA, L. *Cântecul popular moldovenesc*, Chișinău: Editura de Stat a Moldovei, 1958. 164 p.
12. BADRAJAN, S. File din istoria etnomuzicologiei naționale în perioada postbelică In: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, nr.1(21), Chișinău: VALINEX SRL, 2014, pp.188-191. ISSN 2345-1408.
13. BALAZS, L. *Folclor. Noțiuni generale de folclor și poetică populară*. Kolozsvár: Scientia Kiado, 2003. 308 p. ISBN 973-7953-06-1A.
14. BĂIEȘU, N. Observații privind cultura populară a românilor de la est de Nistru, de Bug, din Nordul Caucazului. In: *Akados*, nr.2(13), iunie 2009, Chișinău: AȘM, 2009, pp. 104-112. ISSN 1857-0461.
15. BĂIEȘU, N. Folcloristica în R.A.S.S. Moldovenească (anii 1930-1940). In: *Revistă de lingvistică și știință literară*, Nr. 3-4, Chișinău, 2008, pp. 48-57 ISSN 0236 – 3119
16. BÂRCĂ, M. POPOVICI, V. *Cântece basarabene*, Chișinău: Atelierele grafice Emil Grabovschi, 1939. 36 p.
17. BRĂILOIU, C. *Opere: Vol. I*, București: Editura Muzicală, 1967. 456 p.
18. BRĂILOIU, C. *Opere: Vol. II*, București: Editura Muzicală, 1969. 239 p.
19. BREAZUL, G. Muzica românească de azi (IV – Culegerea muzicii populare). In: *Muzica românească de azi. Cartea sindicatului artiștilor instrumentiști din România*, red. prof. P. Nițulescu, București: Editura Marvan, 1940, pp. 221-368.
20. BREAZUL, G. Muzica românească de azi (V - Arhiva fonogramică). In: *Muzica românească de azi. Cartea sindicatului artiștilor instrumentiști din România*, red. prof. P. Nițulescu, București: Editura Marvan, 1940, pp. 369-411.
21. BUNEA, D., BADRAJAN, S., SLABARI, N. *Registru digital al Arhivei de folclor a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău*, Vol. I, Chișinău: Valinex, 2018. 140 p. ISBN 978-9975-68-351-7; 978-9975-68-352-4.
22. CARP, P. Notarea relativă a melodiilor populare pe baza integrării lor într-un sistem organic. In: *Revista de Etnografie și Folclor*, Nr.1-2, București, 1960, pp. 7-25
23. *Cântece populare moldovenești*, Alcăt. P. Stoianov. Chișinău: Cartea moldovenească, 1967. 172 p.
24. *Cântece și melodii de jocuri populare moldovenești*. Alcăt. și îngr.: E. Junghietu, P. Stoianov. Chișinău: Știința, 1975. 258 p.
25. *Cânțeșe*, Red. răsp. Vexler, Gh., alc. și red. muz. Gherșfeld, D., red. text. Cornfeld, L., Tiraspol: Editura de stat a Moldovei, 1940. 161 p.
26. CHIORU, P. *Cântece moldovenești (narodnice)*, partea I, II, III. Tiraspol-Balta, 1926-1928.

27. CHISELIȚĂ, V. Cântecul liric non-ritual. Doina și cântecul propriu-zis. In: *Arta muzicală din Republica Moldova. Istorie și modernitate*. Chișinău: Grafema libris, 2009, pp. 308-338. ISBN: 978-9975-52-046-1.
28. CIAICOVSCHI-MEREȘANU, G. *Doine, cântece, jocuri*, Chișinău: Cartea moldovenească, 1972. 155 p.
29. COCIȘIU, I. *Contribuții la etnomuzicologia românească din prima jumătate a secolului XX*, Bistrița: Charmides, 2014. 286 p. ISBN 978-606-8513-52-2.
30. COMIȘEL, E. *Probleme de transcriere* In: *Studii de etnomuzicologie*. Vol. II, București: Editura Muzicală, 1992, pp. 181-193.
31. *Folclor muzical din Moldova*, Alc. C. Rusnac. Chișinău: Comisia națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, 1997. 414 p. ISBN 9975-9509-0-6.
32. *Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului*, Vol. I, Col. de red. Băieșu, N., Gr. Botezatu, M. Cocieru, T. Colac, A. Graur. Chișinău: Elan poligraf, 2007. 599 p. ISBN 978-9975-66-025-9
33. *Folclor românesc de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului*, Vol. II, Col. de red. Băieșu, N., Gr. Botezatu, M. Cocieru, T. Colac, A. Graur. Chișinău: Tipografia Centrală, 2009. 557 p. ISBN 978-9975-66-025-9
34. Fondul personal Ecaterina Lebedeva. Muzeul național al muzicii din Rusia (Moscova). [online]. [citată 15.01.2021]. Accesibil pe Internet: <URL: <https://glinka-iss.kamisccloud.ru/entity/OBJECT?person=4116643>
35. HROPOTINSCHI, A., CIUPRINA, V. Capitole inedite din istoria culegerii și cercetării creației populare orale din Nistrenia În: *Literaturnoie Pridnestrovie*, 2002, pp.147-152.
36. LESNIC, L., RAEVSCHI, A., MIRONENKO I. *Practica de colectare a folclorului. Lucrare metodică pentru cursul de Creație populară muzicală moldovenească*. Chișinău: IPC „S. Lazo”, 1983. 49 p.
37. NENIU, C., LEBEDEVA, E. *Cântece populare moldovenești*. Tiraspol-Balta, 1935. 251 p.
38. OPREA, Gh., AGAPIE, L. *Folclor muzical românesc*, București: Editura didactică și enciclopedică, 1983. 435 p.
39. SIMINEL, I. *Cântece moldovenești din Basarabia*. Chișinău: „M.O. Imprimeriile Statului”, 1933. 30 p.
40. SZENIK, I. *Folclor muzical. Modul de studiu I pentru studii universitare prin învățământ la distanță* [online]. [citată 20.04.2021]. Accesibil pe Internet: <URL: <http://docplayer.ro/192280476-Academia-de-muzic%C4%83-gheorghe-dima-cluj-d-i-d-ileana-szenik-folclor-muzical-modul-de-studiu-i-pentru-studii-universitare-prin-%C3%AEnv%C4%83%C5%A3%C4%83m%C3%A2nt-la-distan%C5%A3%C4%83.html>
41. ȘTEFĂNUCĂ, P. *Folclor și tradiții populare*. Vol. II. Chișinău: Știința, 1991. 510 p.
42. БЕРЕЗОВИКОВА, Т. Страницы истории национального музыковедения: Лидия Александровна Аксенова. In: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, Nr. 1(24), Chișinău, 2015, pp.60-65. ISSN 2345-1408.
43. КОРЧИНСКИЙ, В. *Молдавские наигрыши и песни*, Москва: Музгиз, 1937. 36 с.
44. ЛЕБЕДЕВА, Е. *Молдавские народные песни*, Москва-Ленинград, 1951.
45. СМИРНОВ, Д. СобираТЕЛЬСКАЯ РАБОТА этнографической секции государственного института музыкальной науки (1921–1931). В: *Научный альманах Традиционная культура*, Том 20, № 2, 2019, 131-141. [online]. [citată 06.04.2021]. Accesibil pe Internet: <URL:

<http://www.trad-culture.ru/article/sobiratel'skaya-rabota-etnograficheskoy-sekcii-gosudarstvennogo-instituta-muzykalnoy-nauki>

46. ЦИРКУНОВА, С., АКСЕНОВА, Н. Материалы и документы из личного архива Лидии Александровны Аксёновой. In: *Anuar științific: muzică, teatru și arte plastice 2013, nr.3*, pp. 192-199. ISBN 978-9975-9925-4-1; 978-9975-9886-6-7.

ADNOTARE

Dragoi Vasile. Cântecul propriu-zis din Valea Nistrului, teză de doctor în studiul artelor și culturologie, specialitatea 653.01 – Muzicologie, Chișinău, 2022.

Structura tezei include: introducere, 4 capitole, 144 de pagini ale textului de bază, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 144 titluri, 2 anexe.

Cuvinte-cheie: folclor muzical, cântec propriu-zis, arhivă de folclor, publicație de folclor, cercetare de teren, transcriere, structură poetică, structură sonoră, ritm, arhitectonică, Valea Nistrului.

Domeniul de studiu: folclor muzical, etnomuzicologie.

Scopul cercetării constă în elaborarea unei viziuni complexe asupra repertoriului de cântec propriu-zis din Valea Nistrului. **Obiectivele lucrării:** identificarea și selectarea materialelor pentru studiu din arhiva de folclor a AMTAP, arhiva personală și colecții de folclor; transcrierea și introducerea în circuitul științific a repertoriului selectat din zona nistreană; relevarea contribuției personalităților care au colectat și publicat folclor muzical din Valea Nistrului; sistematizarea sub aspect statistic, comparativ, a conținuturilor poetice; analiza morfologică și trasarea principalelor caracteristici ale melodicii cântecului propriu-zis din spațiul delimitat.

Noutatea și originalitatea științifică. Caracterul științific original al lucrării este determinat de investigarea în premieră a unor fonduri de arhivă cu valoare de patrimoniu cultural, ce vizează cântecul propriu-zis de pe ambele maluri ale Nistrului. Pentru prima dată a fost identificat, selectat, transcris, cercetat, caracterizat pe plan muzical și introdus în circuitul științific un repertoriu reprezentativ de cântec propriu-zis din această regiune. A fost descoperit și a analizat Fondul de manuscrise al E. Lebedeva (1922-1935), necunoscut anterior. Studiul este bazat pe transcrierea documentelor sonore de arhivă, cu valoare de patrimoniu, necercetate anterior.

Rezultatul obținut care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante constă în elaborarea unui tablou sintetic asupra cântecului propriu-zis din spațiul cercetat, prin selectarea și transcrierea unui repertoriu reprezentativ din surse de arhivă și din colecția personală, și reflectarea principalelor sale trăsături morfologice, fapt ce a determinat înlăturarea lacunelor în ce privește cunoașterea și valorificarea acestei specii lirice din zona dată.

Semnificația teoretică a tezei constă în sintetizarea teoretico-științifică, în baza metodologiilor specifice etnomuzicologiei contemporane, a unor aspecte istorice, socioculturale și muzical-poetice ale cântecului propriu-zis din Valea Nistrului; lărgirea spectrului cunoștințelor științifice asupra unei specii importante a folclorului românesc din zona cercetată. Importanța studiului rezidă și în stabilirea, în baza unui repertoriu colectat și transcris de autor, a unor trăsături structural-muzicale specifice, care deschid posibilitatea desfășurării cercetărilor tipologice, comparative, etc., în domeniul dat.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele cercetării pot servi drept suport pentru studii științifice ulterioare, ca sursă pentru creația componistică și pot fi utilizate în cadrul disciplinelor de *Folclor muzical*, *Canto popular*, *Istoria interpretării vocale* și altele.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice au fost realizate în contextul activităților profesionale didactice-științifice și interpretative ale autorului, la Institutul de Arte din Tiraspol și la AMTAP, cât și prin participarea la conferințe și simpozioane științifice naționale și internaționale organizate în Republica Moldova, România și Belarus, fiind reflectate în 19 publicații.

АННОТАЦИЯ

Драгой Василий. Лирические фольклорные песни из Долины Днестра. Диссертация на соискание ученой степени доктора искусствоведения и культурологии, по специальности 653.01 – Музыкаведение, Кишинев, 2022.

Структура диссертации: Введение, 4 главы, 144 страниц основного текста, основные выводы и рекомендации, библиография из 144 наименований, 2 приложения.

Ключевые слова: музыкальный фольклор, песня, фольклорный архив, фольклорный сборник, полевое исследование, расшифровка, поэтическая структура, звуковысотная структура, ритм, архитектоника, долина Днестра.

Область исследования: музыкальный фольклор, этномузыкаведение.

Цель исследования: разработка комплексного видения фольклорного песенного репертуара долины Днестра. **Задачи исследования:** поиск материалов исследования в фольклорном архиве АМГИИ, персональном архиве и изданных сборниках фольклора; расшифровка и включение в научный обиход отобранного репертуара; определение вклада исследователей, которые собирали и публиковали музыкальный фольклор долины Днестра; систематизация поэтического содержания; морфологический анализ и определение главных структурных характеристик мелодики песен долины Днестра.

Научная новизна и оригинальность работы состоит в том, что впервые были изучены архивные фонды, имеющие значение культурного наследия, относящиеся к песенному репертуару долины Днестра. Впервые был найден, отобран, расшифрован, исследован, охарактеризован в музыкально-структурном плане и введен в научный обиход репрезентативный песенный репертуар этого региона. Был обнаружен и проанализирован ранее не известный Фонд музыкальных рукописей Е. Лебедевой (1922-1935). Работа основывается на транскрипции архивных звуковых документов, неисследованных ранее.

Полученный результат, способствующий решению важной научной проблемы, состоит в составлении целостного представления о песенном репертуаре данной зоны, путем выявления и расшифровки репрезентативного репертуара из фольклорных архивов и персональной коллекции, и изучение его основных морфологических черт, что привело к устранению пробелов в познании и ценности этого лирического вида в данном регионе.

Теоретическое значение состоит в научно-теоретическом синтезе, основанном на этномузыкаведческой современной методологии, некоторых исторических, социокультурных и музыкально-поэтических аспектов песни Долины Днестра; расширение спектра научных знаний об одном из важных видов румынского фольклора изучаемого региона. Значение исследования состоит и в выявлении некоторых музыкально-стилистических особенностей данного репертуара, которые открывают возможность для проведения типологических, сравнительных и т.д., исследований в данной области.

Практическая значимость. Результаты диссертации могут служить основой для дальнейших научных исследований, источником для композиторского творчества, могут быть использованы в учебных курсах дисциплин *Музыкальный фольклор, Народное пение, История исполнительского искусства* и др.

Внедрение научных результатов исследования были апробированы в контексте профессиональной деятельности автора, в Тираспольском Институте искусств и в АМГИИ; в ходе научно-практических конференций и отражены в 19 опубликованных научных работах.

ANNOTATION

Dragoi Vasile. The song from the Nistru River valley. Thesis for degree of Doctor of Arts and Culturology, speciality 653.01 – Musicology, Chisinau, 2022.

Thesis structure: Introduction, 4 chapters, 144 pages of basic text, main conclusions and recommendations, bibliography of 144 titles, 2 appendices.

Key words: musical folklore, the song, the folklore archive, folklore collection, field research, transcription, the poetic structure, the sound structure, rhythms, architectonics, the Nistru River valley.

Research field: musical folklore, ethnomusicology.

The purpose is to developing a complex vision of a song repertory from the folkloric area of the Nistru River valley. **The goals** are identification and selection of study materials from the folklore archive of AMTAP, personal archive and folklore collections; notographic transcription and introduction into the scientific circuit of the song repertoire selected from the Dniester area; revealing the contribution of personalities who collected and published musical folklore from the Dniester Valley; systematization in statistical, comparative aspect of poetic content; morphological analysis and tracing of the main characteristics of the melodies of the song in the delimited space.

The scientific novelty: the original scientific character of the work is determined by the investigation for the first time of archive funds with cultural heritage value, aimed at the actual song on both banks of the Dniester. For the first time, a representative repertoire of songs from this region has been identified, selected, transcribed, researched, musically characterized and introduced into the scientific circuit. It was discovered and analyzed the manuscript Fund of E. Lebedeva (1922-1935), previously unknown. The study is based on the transcription of sound archive documents, with heritage value, previously undocumented.

The obtained result that contributes to the solution of an important scientific problem consists in drawing up a summary of the song from the folkloric space concerned, by selecting and transcribing a representative repertoire from archive sources and personal collection, and reflecting its main morphological features, this has led to closing gaps in knowledge and valuing of this lyrical species in the given area.

The theoretical significance of the thesis consists in the theoretical-scientific synthesis based on methodologies specific to contemporary ethnomusicology, of some historical, sociocultural and musical-poetic aspects of the song in the Nistru Valley, the widening of the spectrum of scientific knowledge on an important species of Romanian folklore in the area under investigation. The importance of the study also lies in establishing, based on a repertoire collected and transcribed by the author, specific structural-musical features, which open the possibility of conducting typological, comparative, etc. research in the given field.

The applicative value of the paper. Research results can serve as a support for further scientific studies as a source of componistic creation and can be used in the courses of *Musical Folklore, Popular Canto, The history of vocal interpretation* and so on.

Implementation of scientific results. The scientific results were realized in the context of author`s professional didactic-scientific and interpretative activities, at Institute of Art in Tiraspol and at AMTFA, as well as by participating in various national and international scientific conferences and symposia organized in the Republic of Moldova, România, Belarus being reflected in 19 publications.

DRAGOI VASILE

CÂNTECUL PROPRIU-ZIS DIN VALEA NISTRULUI

SPECIALITATEA 653.01. – MUZICOLOGIE

Rezumatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie

Aprobat spre tipar: 20.11.2022

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj 50 ex.

Coli de tipar: 2,0

Comanda nr. 215

„Notograf prim” SRL